

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Ιστορία Οικονομικών Θεωριών

Ενότητα **10**: Μετά την εδραίωση της νεοκλασικής
θεωρίας: Keynes, κ.α.

Νίκος Θεοχαράκης

Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Σκοπός μαθήματος

- Να καταδείξει την διαφορά μεταξύ της νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας και κλασικής πολιτικής οικονομίας
- Να αναλύσει τις οικονομικές θεωρίες του Joseph Schumpeter
- Να αναλύσει τις οικονομικές θεωρίες του John Maynard Keynes

Περιεχόμενα ενότητας

- Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής θεωρίας
- Joseph A. Schumpeter
- John Maynard Keynes

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Alessandro Roncaglia, *The Wealth of Ideas*, Cambridge UP, 2005

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Κλασική πολιτική οικονομία

- *Οικονομικό πρόβλημα:*

Ανάλυση των συνθηκών που εγγυώνται τη λειτουργία ενός οικονομικού συστήματος βασισμένου στον καταμερισμό της εργασίας, και συνεπώς την ανάλυση της παραγωγής, της διανομής, της συσσώρευσης και της κυκλοφορίας του προϊόντος

Νεοκλασική οικονομική θεωρία

- *Οικονομικό πρόβλημα:*

Η άριστη χρήση των σπάνιων διαθέσιμων πόρων για την ικανοποίηση των αναγκών και των επιθυμιών των οικονομικών υποκειμένων

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Κλασική πολιτική οικονομία

- *Θεωρία της αξίας:*

Αντικειμενική:

Βασισμένη στο κόστος παραγωγής [εργασία]

Νεοκλασική οικονομική θεωρία

- *Θεωρία της αξίας:*

Υποκειμενική:

Βασισμένη στην εκτίμηση της χρησιμότητας των αγαθών από τους καταναλωτές

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Κλασική πολιτική οικονομία

- *Θεωρία της ισορροπίας:*

Στην κλασική πολιτική οικονομία το πρόβλημα των σχετικών τιμών είναι διακριτό από τις αποφάσεις που σχετίζονται με το επίπεδο της παραγωγής και της διανομής. Η ισορροπία αντιμετωπίζεται ως **κυκλική ροή**.

Νεοκλασική οικονομική θεωρία

- *Θεωρία της ισορροπίας :*

Αποτελεί κεντρική έννοια.

Αντιστοιχεί στην άριστη κατανομή των σπάνιων διαθέσιμων πόρων και ταυτίζεται με ένα σύνολο τιμών για όλες τις οικονομικές μεταβλητές, τιμές και ποσότητες ταυτόχρονα.

Η ισορροπία ξεκινά από **δεδομένους πόρους ή από δεδομένες προτιμήσεις των ατόμων.**

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Κλασική πολιτική οικονομία

- *Θεωρία τιμών:*
Οι τιμές αντανακλούν τη δυσκολία της παραγωγής

Νεοκλασική οικονομική θεωρία

- *Θεωρία τιμών:*
Οι τιμές αποτελούν δείκτες της σπανιότητας των αγαθών σε σχέση με τις προτιμήσεις των καταναλωτών

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Κλασική πολιτική οικονομία

- *Διανομή του εισοδήματος:*

Οι μισθοί είναι εξωγενώς δεδομένοι. Καθορίζονται βιολογικά, ιστορικά, κοινωνικά, ηθικά, πολιτικά.

Νεοκλασική οικονομική θεωρία

- *Διανομή του εισοδήματος :*

Οι αμοιβές των παραγωγικών συντελεστών καθορίζονται ενδογενώς στο οικονομικό σύστημα στο πλαίσιο της θεωρίας της οριακής παραγωγικότητας

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Ernesto Screpanti & Stefano Zamagni, *An Outline of the History of Economic Thought*, Oxford UP, 2005, 2nd edition

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Κλασική πολιτική οικονομία

- *Οικονομική μεγέθυνση*

Πρώτιστο μέλημα των κλασικών η ανάλυση της οικονομικής μεγέθυνσης [Δυναμικό σύστημα]

Νεοκλασική οικονομική θεωρία

- Οικονομική μεγέθυνση

Παρά κάποιο ενδιαφέρον για τη μεγέθυνση στους νεοκλασικούς η ανάλυση εστιάζεται στη στατική μεγιστοποίηση. [Στατικό σύστημα]

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Κλασική πολιτική οικονομία

-

Νεοκλασική οικονομική θεωρία

- Ανάλυση των συνθηκών που εξασφαλίζουν την άριστη κατανομή δεδομένων πόρων. Μία αρχή με παγκόσμια ισχύ που αγκαλιάζει ολόκληρη την οικονομική πραγματικότητα.
- Lionel Robbins 'Scarcity of means to satisfy ends of varying importance is an almost ubiquitous condition of human behaviour. Here, then, is the unity of subject of Economic Science, the forms assumed by human behaviour in disposing of scarce means' (*An Essay on the Nature and Significance of Economic Science*, p. 15).
- P. A. Samuelson: Μία απλή αρχή στην καρδιά όλων των οικονομικών προβλημάτων: μια μαθηματική συνάρτηση προς μεγιστοποίηση υπό περιορισμούς. (*Foundations of Economic Analysis*)

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Κλασική πολιτική οικονομία

- [Η χρησιμότητα απαραίτητη για την ύπαρξη ανταλλακτικής αξίας αλλά δεν αποτελεί το μέτρο της]

Νεοκλασική οικονομική θεωρία

- Αποδοχή της ωφελμιστικής προσέγγισης Η αρχή αυτή προϋπήρχε στους Galiani, Beccaria, Bentham, Say, Senior, Bastiat, Cournot, και κυρίως στο Gossen.
- Η βασική συμβολή των Jevons, Menger, και Walras έγκειται στην πλήρη και συνεπή επαναδιατύπωση της θεωρίας της αξίας που βασίζεται στη χρησιμότητα και στην υπόθεση της φθίνουσας οριακής χρησιμότητας.
- Μια ειδική εκδοχή της ωφελμιστικής φιλοσοφίας όπου η ανθρώπινη συμπεριφορά ανάγεται αποκλειστικά στον **ορθολογικό** υπολογισμό για τη μεγιστοποίηση της χρησιμότητας.
- Η αρχή αυτή έχει παγκόσμια ισχύ και μπορεί από μόνη της να εξηγήσει την οικονομική πραγματικότητα.

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Κλασική πολιτική οικονομία

- Δεν υπάρχει κάτι αντίστοιχο

Νεοκλασική οικονομική θεωρία

- Μέθοδος: Η αρχή της υποκατάστασης.
- Στην θεωρία της κατανάλωσης ένα «καλάθι» αγαθών υποκαθιστά ένα άλλο.
- Στη θεωρία της παραγωγής ένας συνδυασμός παραγωγικών συντελεστών υποκαθιστά έναν άλλο.
- Η μέθοδος προϋποθέτει ότι όλες οι επιλογές είναι «ανοιχτές» και αναστρέψιμες.

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Κλασική πολιτική οικονομία

- Οι κοινωνικές τάξεις στο κέντρο της ανάλυσης

Νεοκλασική οικονομική θεωρία

- Οικονομικοί δρώντες: Η βασική μονάδα ανάλυσης είναι τα **άτομα** που λαμβάνουν αποφάσεις. Δεν υπάρχουν συλλογικοί δρώντες, κοινωνικές τάξεις.
- **Μεθοδολογικός ατομισμός**

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Κλασική πολιτική οικονομία

- Ιστορικότητα των οικονομικών νόμων

Νεοκλασική οικονομική θεωρία

- Τα οικονομικά προσομοιάζουν με τις φυσικές επιστήμες και οι οικονομικοί νόμοι έχουν την ισχύ των φυσικών νόμων.
- Το πρόβλημα της σπανιότητας εγκαθιδρύει την παγκοσμιότητα της ισχύος των οικονομικών νόμων.
- Οι κοινωνικές σχέσεις εξοβελίζονται και υποκαθίστανται από τεχνικές σχέσεις.
- Ο ατομικιστικός αναγωγισμός εξαφανίζει τις κοινωνικές τάξεις, ο αντι-ιστορικός αναγωγισμός εξαφανίζει τις κοινωνικές σχέσεις και τη μελέτη των αλλαγών τους.

Διαφορές κλασικής πολιτικής οικονομίας και νεοκλασικής οικονομικής θεωρίας

Κλασική πολιτική οικονομία

- **Αντικειμενική** θεωρία της αξίας
- Οι αξίες είναι ανεξάρτητες από τις υποκειμενικές επιλογές. Τα άτομα αποδέχονται ή απορρίπτουν αλλά δεν τις επηρεάζουν.

Νεοκλασική οικονομική θεωρία

- **Υποκειμενική** θεωρία της αξίας.
- Οι αξίες είναι ατομικές και υποκειμενικές.
- **Ατομικές** διότι αποτελούν σκοπό συγκεκριμένων ατόμων.
- **Υποκειμενικές** διότι προκύπτουν από υποκειμενική επιλογή.
- **Πόρισμα:** Η διανομή του εισοδήματος αποτελεί μια ειδική περίπτωση της θεωρίας της αξίας, ο καθορισμός της αξίας των υπηρεσιών των παραγωγικών συντελεστών και όχι η διανομή του εισοδήματος μεταξύ κοινωνικών τάξεων.

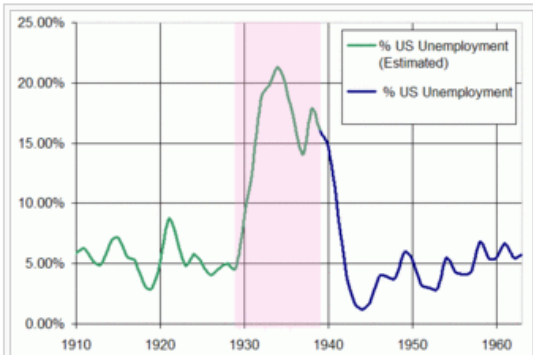
Η μεγάλη ύφεση

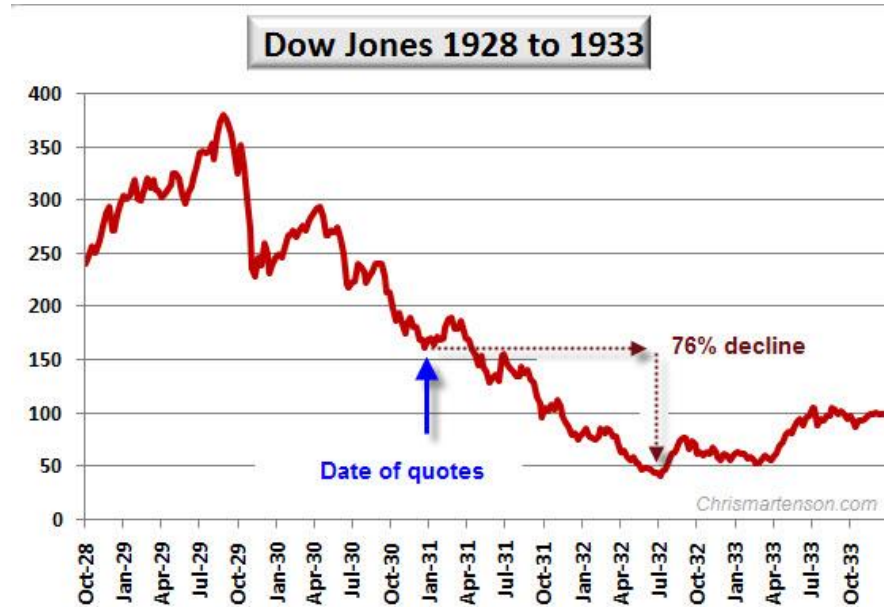
Η μεγάλη ύφεση

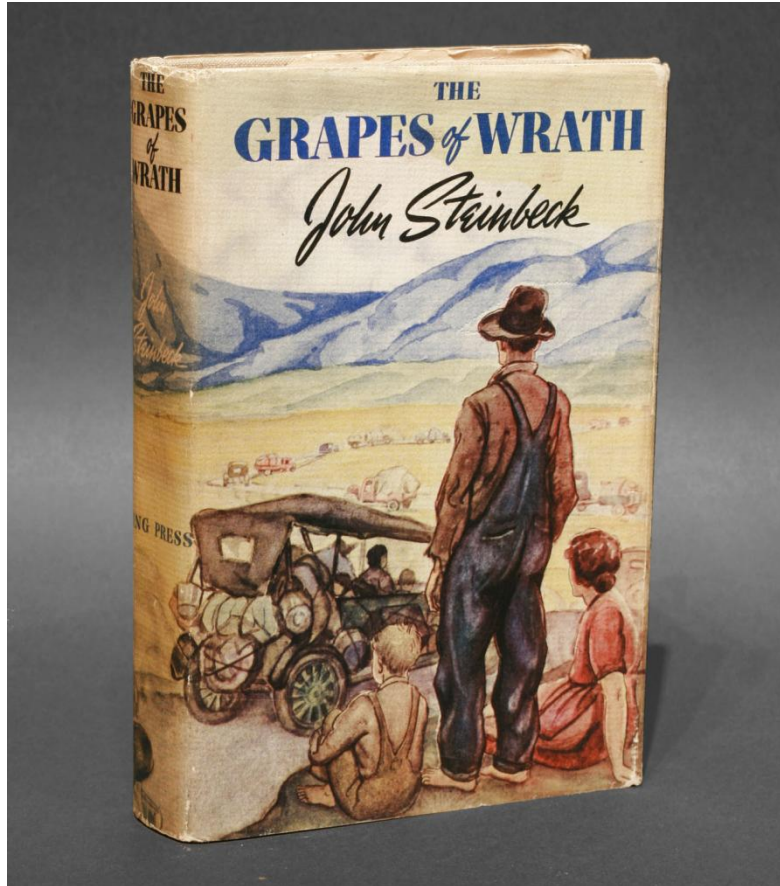
USA annual real GDP from 1910–60, with the years of the Great Depression (1929–1939) highlighted.

The unemployment rate in the US 1910–1960, with the years of the Great Depression (1929–1939) highlighted.

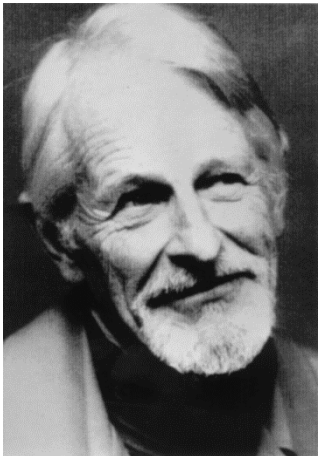
Η μεγάλη ύφεση

Η μεγάλη ύφεση

I went to university in the fateful 1930, and during the four-year course I watched the almost complete collapse of the American economy. I also had occasion, at that time, to hear my Professor of Banking, who was also the Vice-President of the New York Federal Reserve, admitting during a lecture that he did not know why the President had ordered the closure of all the banks the day before. My grandfather's bank did not open again and later my father also went bankrupt. I studied these events: my conversion can be seen from the fact that the subject of my thesis was Marxism. Having observed the incompetence and impotence of the Government, I decided to change to Economics, hoping to find there the key to understanding the events: even if this was rendered impossible by the useless orthodoxy of the period.

R.M. Goodwin

3 Δρόμοι

1. Μαρξισμός
2. Εσωστρέφεια
3. Αλλαγή της θεωρίας

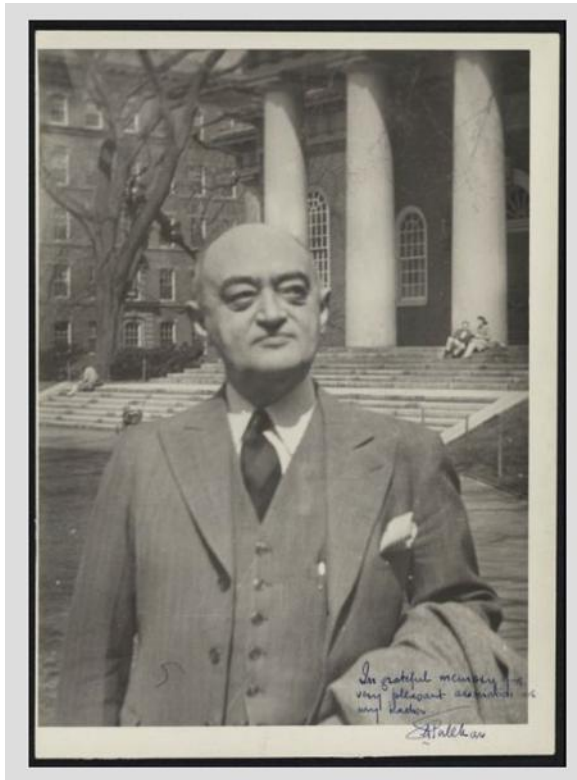

Joseph Alois Schumpeter (1883–1950)

Joseph Alois Schumpeter (1883–1950)

Harvard University, Harvard University Archives, W369445_1

Joseph Alois Schumpeter (1883–1950)

Harvard University, Harvard University Archives, W369441_1

Joseph Alois Schumpeter (1883–1950)

1883 Γέννηση στο Triesch [Třešť] στη Μοραβία, σήμερα στην Τσεχία, τότε μέρος της Αυστροουγγρικής αυτοκρατορίας.

1901 Σπουδάζει οικονομικά στη Νομική Σχολή της Βιέννης

Καθηγητές Friedrich von Wieser, Eugen von Philippovich, Eugen von Böhm-Bawerk.

Συμμαθητές Ludwig von Mises, Emil Lederer και οι Αυστρομαρξιστές Otto Bauer και Rudolf Hilferding.

1906 Διδάκτωρ Νομικής.

Πηγαίνει στο Κάρο στο Διεθνές Δικαστήριο

1908 *Das Wesen und der Hauptinhalt der theoretischen Nationalökonomie.*
Habilitationsschrift.

1909 Διδάσκει στο Czernowicz

1911 *Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung: eine Untersuchung über Unternehmergewinn, Kapital, Kredit, Zins und den Konjunkturzyklus*

1911-1918 Καθηγητής στο Graz

1914 *Epochen der Dogmen- und Methodengeschichte*

1919 Υπουργός Οικονομικών της Αυστριακής Δημοκρατίας.

1920–1924 Πρόεδρος της Biedermann Bank, Χρεοκοπία.

1924 Καθηγητής στη Βόννη

1926 Θάνατος μητέρας και δεύτερης γυναίκας του

1932 Καθηγητής στο Harvard

1939 *Business Cycles: A Theoretical, Historical and Statistical Analysis of the Capitalist Process.*

1940–1941 Πρόεδρος της Econometric Society.

1942 *Capitalism, Socialism and Democracy*

1948 Πρόεδρος της American Economic Association

1950 Θάνατος

1952 *Ten Great Economists*

1954 *History of Economic Analysis*

Joseph Alois Schumpeter (1883–1950)

Das Wesen und der Hauptinhalt der theoretischen Nationalökonomie, 1908

Μεθοδολογικός ατομισμός

VI. Kapitel.

Der methodologische Individualismus.

§ 1. Wir haben die Unklarheiten, die um die Wert-hypothese und um das Problem der Motive des menschlichen Handelns herumliegen, aus unserem Wege entfernt. Es erübrigt nur noch zu rechtfertigen, daß auch wir vom Güterbesitze des Individuums ausgehen. Wir müssen sicher erwarten, daß das auf einigen Widerspruch stoßen wird, da bekanntlich die individualistische Betrachtungsweise gegenwärtig vielfach als verfehlt angesehen wird: Der Atomismus ist ja einer der beliebtesten Angriffspunkte der Gegner der Theorie. Die Betrachtung der Klassiker ging vom Individuum aus und die neuere Ökonomie ist derselben im großen und ganzen gefolgt und hat sich so denselben Angriffen ausgesetzt, welche zuerst gegen die ersten gerichtet wurden. Der Gegner der Theorie ist sich im allgemeinen nicht bewußt, daß ein und was für ein Unterschied zwischen dem alten und dem neuen System der Ökonomie in diesem Punkte besteht und richtet seine Argumente meist unterschiedlos gegen beide. Die Theoretiker sind die Antwort nicht schuldig geblieben, und wir haben eine jener Kontroversen vor uns, welche jene eigentümliche Resultatlosigkeit aufweisen, die wir bei so vielen die Grundfragen unserer Disziplin betreffenden Diskussionen finden: Beide Teile halten sich allgemeine Argumente vor und verteidigen dieselben mit einer durch die angenommene politische und soziale Tragweite derselben bedingten Erbitterung. Natürlich kann

Η φύση και η ουσία της θεωρητικής πολιτικής οικονομίας

Das Wesen und der Hauptinhalt

der

theoretischen Nationalökonomie.

Von

Dr. Joseph Schumpeter.

Leipzig,

Verlag von Duncker & Humblot.

1908.

Σ

<http://mises.org/document/3862/Methodological-Individualism>

Joseph Alois Schumpeter (1883–1950)

Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung: eine Untersuchung über Unternehmergewinn, Kapital, Kredit, Zins und den Konjunkturzyklus, 1^η εκδ. 1911, 2^η εκδ. 1926

Θεωρία της οικονομικής ανάπτυξης: Μια έρευνα για το επιχειρηματικό κέρδος, το κεφάλαιο, την πίστη, τον τόκο και τον οικονομικό κύκλο

Joseph Alois Schumpeter (1883–1950)

Η Βαλρασιανή γενική ισορροπία δεν είναι επαρκής για την ανάλυση του καπιταλισμού

Ποιοτική μεταβολή (καινοτομία)

5 είδη καινοτομίας

1. Η εισαγωγή ενός νέου αγαθού – δηλ. ενός αγαθού με το οποίο οι καταναλωτές δεν είναι εξοικειωμένοι – ή μιας νέας ποιότητας ενός αγαθού.
2. Η εισαγωγή μιας νέας μεθόδου παραγωγής, δηλ., μιας μεθόδου η οποία δεν έχει πρακτικά δοκιμαστεί στον αντίστοιχο βιομηχανικό κλάδο, η οποία δεν είναι απαραίτητο να βασίζεται πάνω σε μία επιστημονικά νέα ανακάλυψη, και η οποία μπορεί να έγκειται σε μια νέα μέθοδο εμπορικής διαχείρισης του αγαθού
3. Το άνοιγμα μιας νέας αγοράς, δηλ. μιας αγοράς στην οποία ο συγκεκριμένος βιομηχανικός κλάδος της υπό εξέταση χώρας δεν έχει εισέλθει ακόμα, ανεξάρτητα από το εάν ή όχι η αγορά αυτή προϋπήρχε.
4. Η κατάκτηση μιας νέας πηγής προμήθειας πρώτων ή ημικατεργασμένων υλών, πάλι ανεξάρτητα από το εάν η πηγή αυτή προϋπήρχε ή δημιουργήθηκε εκ νέου.
5. Η νέα οργάνωση ενός κλάδου, όπως η δημιουργία μονοπωλιακής θέσης, π.χ., μέσω της δημιουργίας ενός τραστ (γερμ. *Vertristung*) ή η διάλυση μιας μονοπωλιακής θέσης.

Δημιουργική καταστροφή (creative destruction)

Επιχειρηματίας (κέρδη δυναμικά και μονοπωλιακά επηρεάζουν τον κύκλο της τραπεζικής πίστης)

Joseph Alois Schumpeter (1883–1950)

Οικονομικοί κύκλοι (Business Cycles)

1^ο κύμα

2^ο κύμα

Καινοτομίες σε σμήνη ή ομάδες

3 ειδών κύκλοι

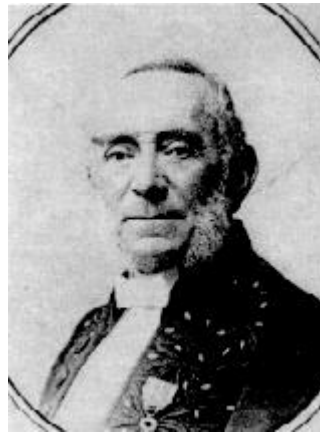
Kondratieff (60 χρόνια)

Juglar (10 χρόνια)

Kitchin (40 μήνες)

Nikolai Dmitriyevich Kondratiev (Kondratieff),
Никола́й Дми́триевич Кондра́тьев (1892 –1938)

Clément Juglar (1819–1905)

Joseph Kitchin (1861–1932)

John Maynard Keynes (1883–1946)

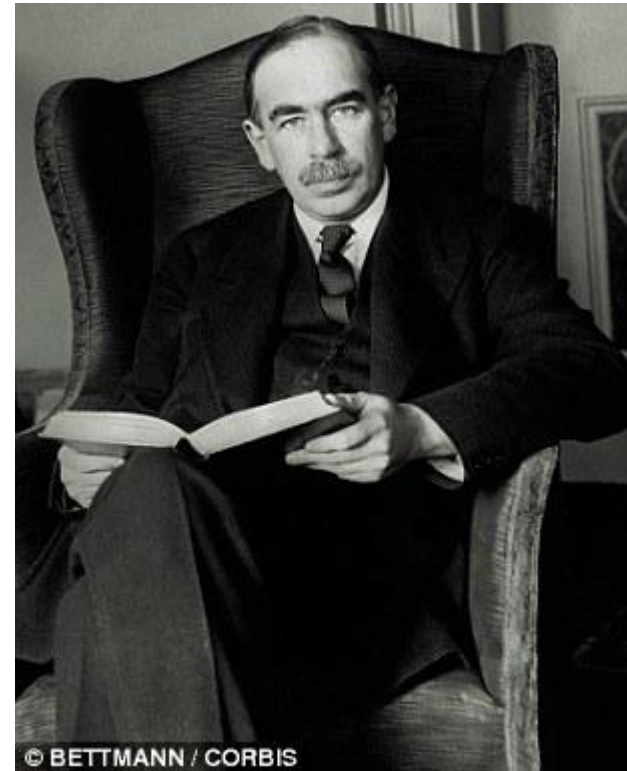

John Maynard Keynes (1883–1946)

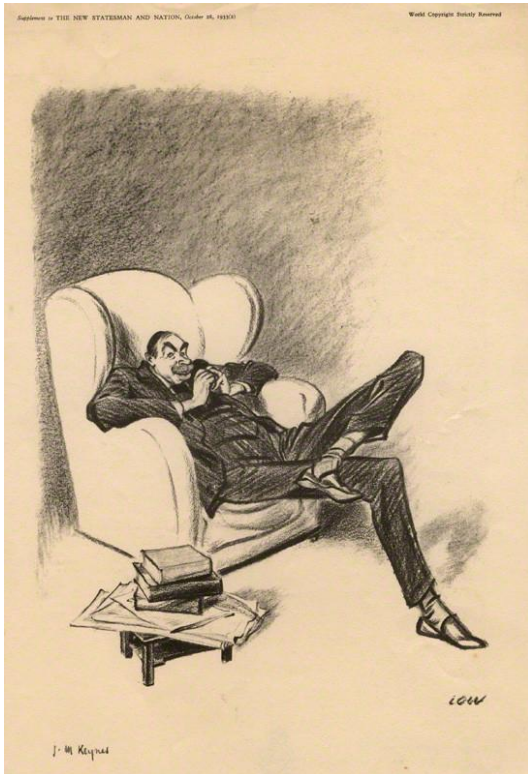

John Maynard Keynes, Baron Keynes
by Gwendolen ('Gwen') Raverat (née Darwin) pen and ink
and watercolour, circa 1908, NPG

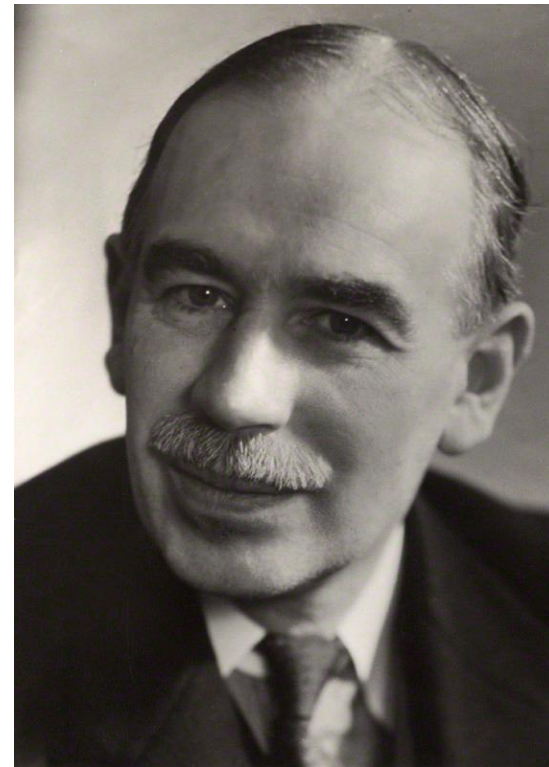

John Maynard Keynes (1883–1946)

John Maynard Keynes, Baron Keynes
after Sir David Low, reproduction of drawing,
published 1932, NPG

John Maynard Keynes, Baron Keynes
by Ramsey & Muspratt, bromide print,
1937, NPG

John Maynard Keynes (1883–1946)

John Maynard Keynes, Baron Keynes
by Tim Gidal (Nachum Ignaz Gidalewitsch)
bromide fibre print, 1940, NPG

John Maynard Keynes, Baron Keynes
by Walter Stoneman, bromide print, July 1940,
NPG

John Maynard Keynes (1883–1946)

1883 (5 Ιουνίου) Γεννιέται στο Cambridge

Ο πατέρας του John Neville Keynes είναι μαθητής του Marshall και ο ανώτερος διοικητικά υπάλληλος του Πανεπιστημίου

Η μητέρα του Florence Ada Keynes (née Brown) από τις πρώτες απόφοιτες και η πρώτη γυναίκα δήμαρχος του Cambridge.

Σπουδάζει στο Eton και στο King's College (classics & mathematics)

Γίνεται μέλος της μυστικής εταιρείας Apostles. Στα μέλη της συγκαταλέγονται οι Bertrand Russell, Alfred North Whitehead & Lytton Strachey. Ο Strachey είναι μέλος του Bloomsbury Group που περιλαμβάνει τον Keynes, Duncan Grant, Clive Bell, E.M. Forster, Virginia Woolf, Leonard Woolf, Roger Fry, κ.α.

Υιοθετεί την φιλοσοφία του G.E. Moore

Με πτυχίο στα μαθηματικά το 1906 δίνει εξετάσεις για το Civil Service και έρχεται δεύτερος.

Καταλήγει στο India Office. Γράφει το Indian currency and finance το οποίο εκδίδεται το 1913.

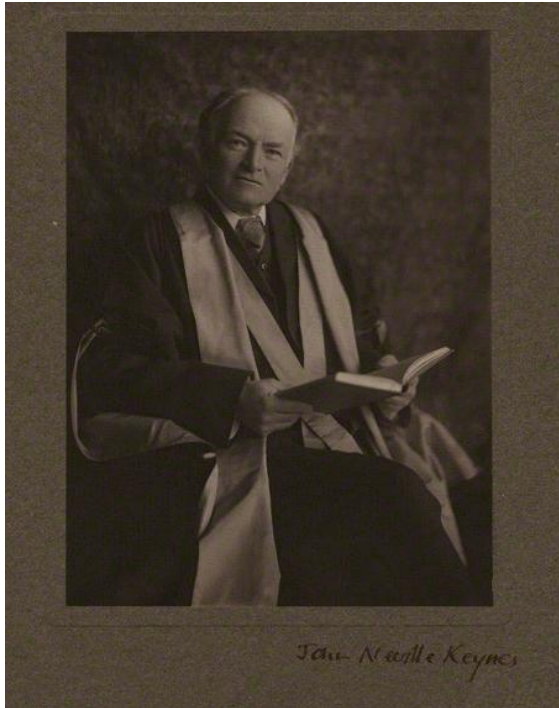
Παραλείπεται από το India Office και γίνεται λέκτορας στα οικονομικά στο King's College. Τον μισθό του τον πληρώνει ο Ρίγου με τον οποίο μελλοντικά θα είναι αντίπαλοι στα οικονομικά.

Γίνεται εταίρος του King's College το 1909. Το 1924 γίνεται Bursar του Κολλεγίου και αυξάνει τη περιουσία του.

Το 1911 με την υποστήριξη του Marshall γίνεται editor του *Economic Journal* και το 1913 secretary στην Royal Economic Society. Παρέμεινε στις θέσεις αυτές για πάνω από 30 χρόνια.

John Maynard Keynes (1883–1946)

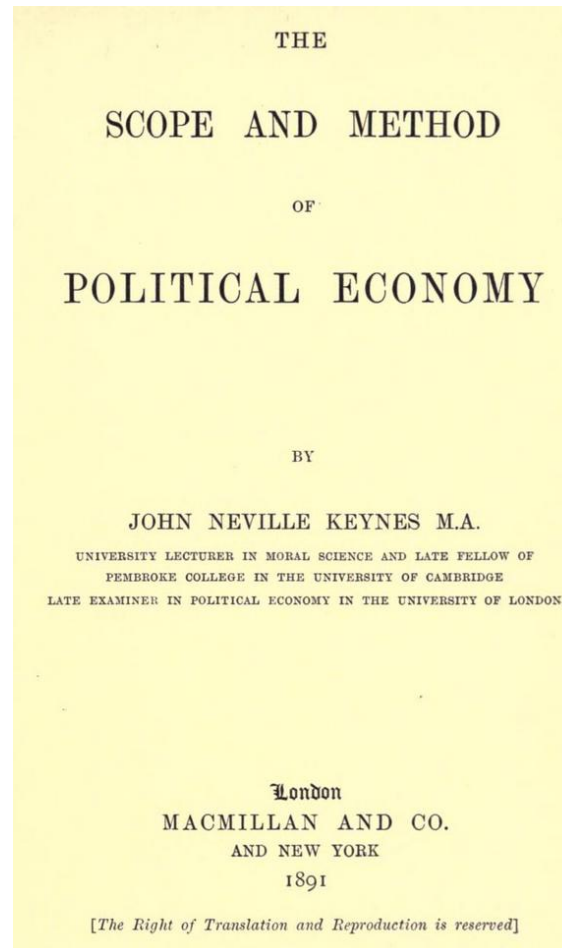
(John) Neville Keynes (1852-1949)
by (Mary) Olive Edis (Mrs Galsworthy), platino-
type on photographer's card mount, 1914, NPG

Florence Ada Keynes (née Brown) (1861-1958),
by (Mary) Olive Edis (Mrs Galsworthy) sepiatoned matte print on photographer's card mount, 1920s NPG

John Maynard Keynes (1883–1946)

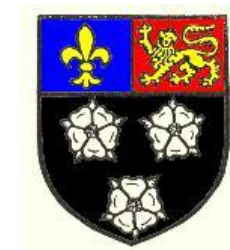
John Maynard Keynes (1883–1946)

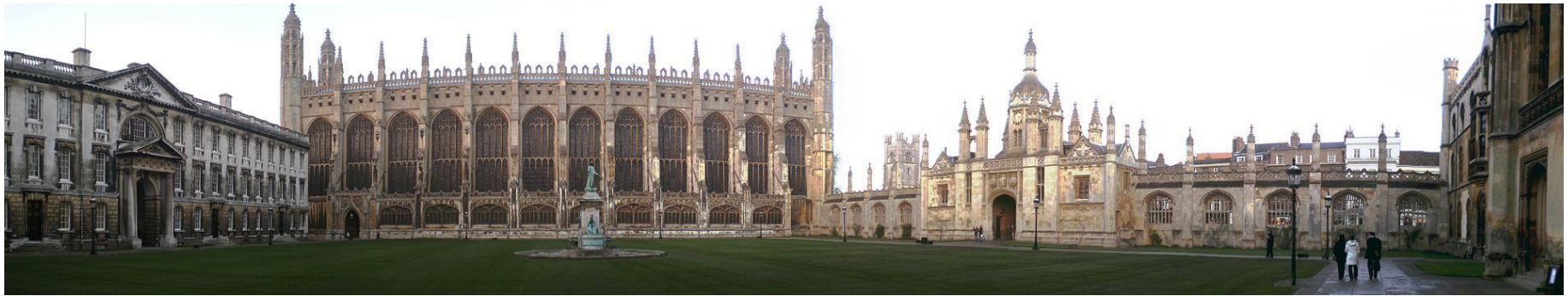
Eton College

King's College, Cambridge

John Maynard Keynes (1883–1946)

John Maynard Keynes (1883–1946)

Bertrand Arthur William Russell, 3rd Earl Russell; John Maynard Keynes, Baron Keynes; Lytton Strachey
by Lady Ottoline Morrell, vintage snapshot print, 1915, NPG

John Maynard Keynes (1883–1946)

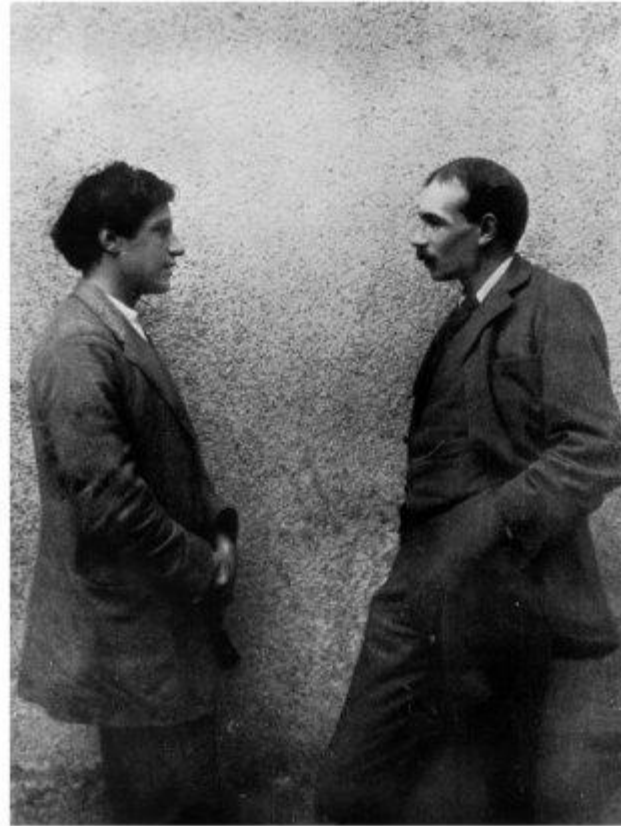
The Memoir Club, by Vanessa Bell (née Stephen)
oil on canvas, circa 1943, NPG

- (Arthur) Clive Heward Bell (1881-1964), Art critic.
- Quentin Claudian Stephen Bell (1910-1996), Artist and writer; son of Clive and Vanessa Bell.
- Vanessa Bell (née Stephen) (1879-1961), Painter; sister of Virginia Woolf.
- Edward Morgan Forster (1879-1970), Novelist.
- David Garnett (1892-1981), Writer.
- Duncan Grant (1885-1978), Artist.
- John Maynard Keynes, Baron Keynes (1883-1946), Economist.
- Lydia Lopokova (Lady Keynes) (1892-1981), Ballet dancer; wife of Baron Keynes.
- Sir Desmond MacCarthy (1877-1952), Writer and critic.
- Mary ('Molly') MacCarthy (née Warre-Cornish), Lady MacCarthy (1882-1953), Writer; wife of Sir Desmond MacCarthy.
- Leonard Sidney Woolf (1880-1969), Writer and publisher.

Duncan Grant, Leonard Woolf, Vanessa Bell, Clive Bell, David Garnett, Maynard and Lydia Keynes, Desmond and Molly MacCarthy, Quentin Bell and E.M. Forster.

John Maynard Keynes (1883–1946)

Duncan Grant & Maynard Keynes

John Maynard Keynes (1883–1946)

Virginia Woolf (1882 – 1941)

Roger Fry (1866 –1934)

Edward Morgan Forster (1879 –1970)

John Maynard Keynes (1883–1946)

46 Gordon Square in London, where Virginia Woolf lived with her siblings from 1904 to 1907 (the first among the writer's five Bloomsbury addresses) and where John Maynard Keynes lived from 1916 to 1946.

John Maynard Keynes (1883–1946)

The Dreadnought hoaxers in Abyssinian regalia; Virginia Woolf is the bearded figure on the far left

John Maynard Keynes (1883–1946)

Κατά τη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου δήλωσε αντιρρησίας συνείδησης αν και εργαζόταν για το Υπουργείο Οικονομικών σε θέματα που σχετίζονταν με τη χρηματοδότηση του πολέμου. Το 1919 υπήρξε μέλος της Βρετανικής αντιπροσωπείας στο Συνέδριο για τη Συνθήκη Ειρήνης των Βερσαλλιών. Παραιτήθηκε διαφωνώντας για τις μεγάλες πολεμικές αποζημιώσεις στη Γερμανία. Γράφει το *The economic consequences of the peace*.

Γράφει διάφορα άρθρα και δημοσιεύει το *Treatise on probability* (1921) και το *Tract on monetary reform* το 1923.

Γίνεται Πρόεδρος του ΔΣ μιας ασφαλιστικής εταιρείας και παίζει στο χρηματιστήριο.

Το 1925 παντρεύεται την πρώτη μπαλαρίνα του Ρώσικου μπαλέτου Lydia Lorokona.

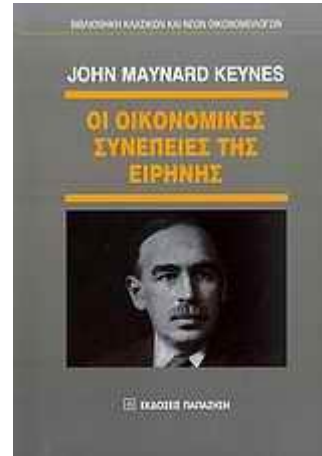
Το 1925 γράφει και το *The Economic Consequences of Mr. Churchill*, εναντίον της εισόδου της Μεγάλης Βρετανίας στον Κανόνα του Χρυσού.

John Maynard Keynes (1883–1946)

Jan Christian Smuts; John Maynard Keynes, Baron Keynes, by Unknown photographer bromide print, 1933, NPG

Οι οικονομικές συνέπειες της ειρήνης

John Maynard Keynes
μετάφραση: Θωμάς Νουτσόπουλος
επιμέλεια: Μιχάλης Ψαλιδόπουλος, Εκδόσεις Παπαζήση, 2009

THE ECONOMIC CONSEQUENCES OF THE PEACE

BY
JOHN MAYNARD KEYNES, C.B.
FELLOW OF KING'S COLLEGE, CAMBRIDGE

NEW YORK
HARCOURT, BRACE AND HOWE
1920

John Maynard Keynes (1883–1946)

A TREATISE ON PROBABILITY

BY
JOHN MAYNARD KEYNES
FELLOW OF KING'S COLLEGE, CAMBRIDGE

MACMILLAN AND CO., LIMITED
ST. MARTIN'S STREET, LONDON
1921

A TRACT ON MONETARY REFORM

BY
JOHN MAYNARD KEYNES
FELLOW OF KING'S COLLEGE, CAMBRIDGE

MACMILLAN AND CO., LIMITED
ST. MARTIN'S STREET, LONDON
1924

But when great decisions are to be made, the State is a sovereign body of which the purpose is to promote the greatest good of the whole. When, therefore, we enter the realm of State action, *everything* is to be considered and weighed on its merits. Changes in Death Duties, Income Tax, Land Tenure, Licensing, Game Laws, Church Establishment, Feudal Rights, Slavery, and so on through all ages, have received the same denunciations from the absolutists of contract,—who are the real parents of Revolution.

THE END OF LAISSEZ-FAIRE

JOHN MAYNARD KEYNES

THIRD EDITION

Published by Leonard & Virginia Woolf at the
Woolf House, 25 Broadway, London, E.C.4

W. B. Eerdmans
AMSTERDAM

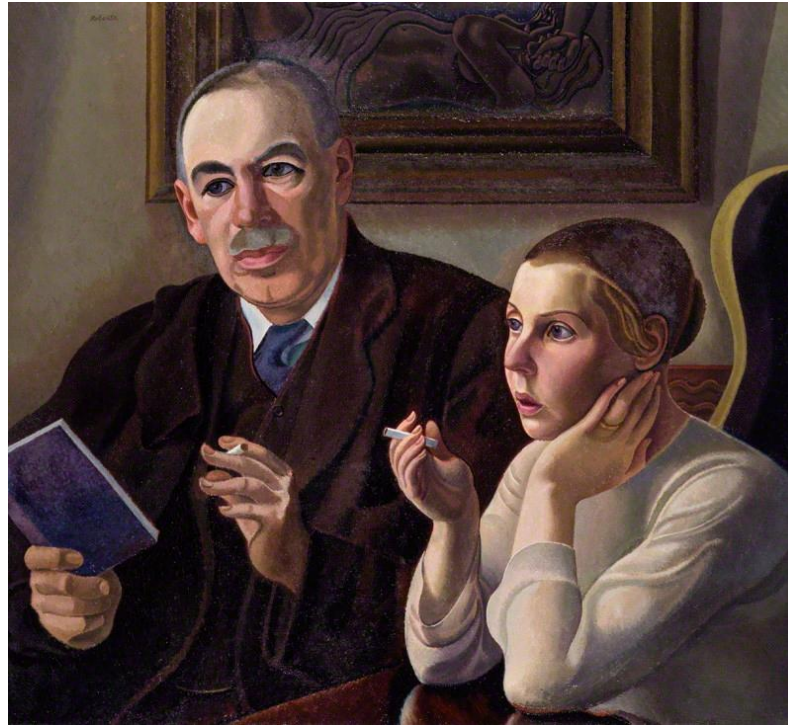

John Maynard Keynes (1883–1946)

by Walter Benington, for Elliott & Fry, vintage print, 1920s, NPG

John Maynard Keynes, Baron Keynes;
Lydia Lopokova
by William Roberts
oil on canvas, signed 1932, NPG

Lydia Lopokova, (Лідія
Васільевна Лопухова;
1892 –1981)

John Maynard Keynes (1883–1946)

Το 1930 και το 1936, δημοσιεύει τα δύο έργα που τον καθιερώνουν ως θεωρητικό οικονομολόγο: το *Treatise on money* και το *General theory of employment, interest and money*.

Γράφει διάφορα προκλητικά δοκίμια που συλλέγονται στο *Essays in persuasion* (1931), και μια σειρά από βιογραφικά δοκίμια στο *Essays in biography* (1933).

Το 1936 ο Keynes εγκαινιάζει στο Cambridge το Arts Theatre.

Τον επόμενο χρόνο μια καρδιακή προσβολή τον αναγκάζει να μειώσει την παραγωγή του. Το 1940 διορίζεται Σύμβουλος στο Treasury και βυθίζεται εκ νέου στα προβλήματα της χρηματοδότησης του πολέμου διαπραγματευόμενος πολεμικά δάνεια με τις ΗΠΑ.

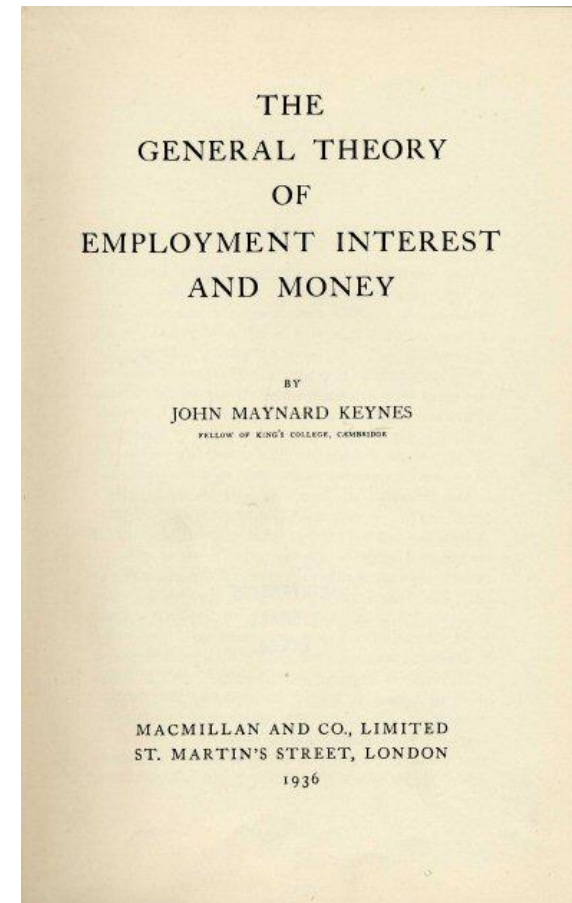
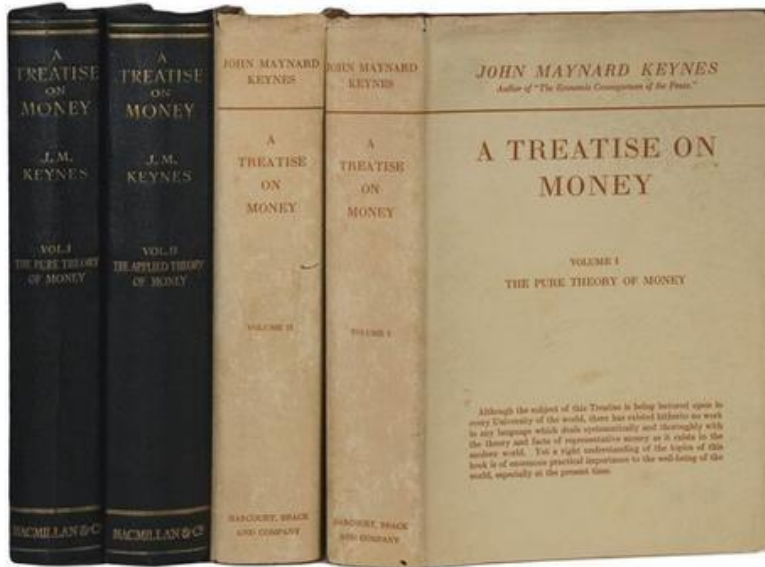
Το 1941 γίνεται μέλος του ΔΣ της Bank of England. Το 1942 γίνεται λόρδος με τον τίτλο Baron of Tilton. Κατά τη διάρκεια του πολέμου είχε ήδη αρχίσει να ετοιμάζει σχέδια για την αναμόρφωση της μεταπολεμικής διεθνούς οικονομικής τάξεως.

Τον Ιούλιο του 1944 έπαιξε ένα ηγετικό ρόλο στη διάσκεψη του *Bretton Woods*, αν και τον τελικό ρόλο τον είχαν οι ΗΠΑ και το τελικό σχέδιο αντανάκλούσε τις απόψεις του Αμερικανού αντιπροσώπου Harry Dexter White.

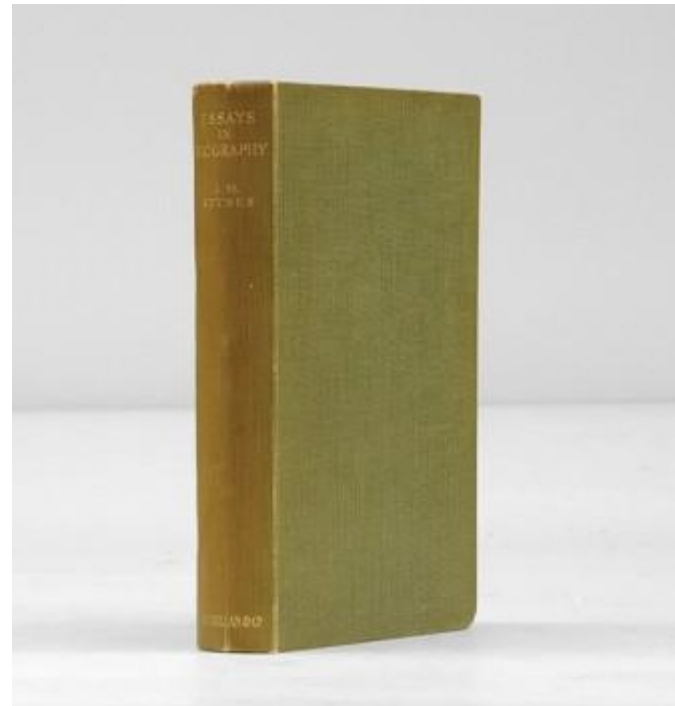
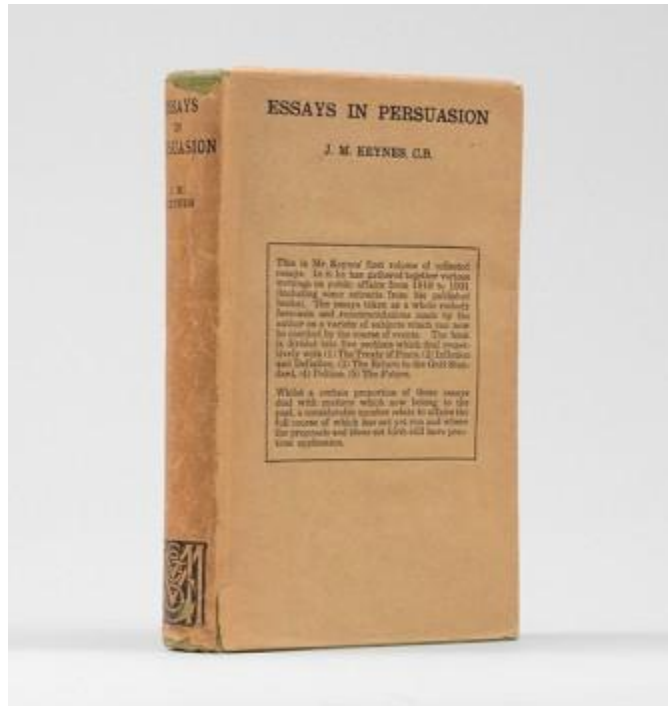
Η επόμενη καρδιακή προσβολή στο εξοχικό στο Tilton του Sussex στις 21 Απριλίου του 1946 οδήγησε στο θάνατό του.

John Maynard Keynes (1883–1946)

John Maynard Keynes (1883–1946)

John Maynard Keynes (1883–1946)

John Maynard Keynes (right) and Harry Dexter White at the inaugural meeting of the International Monetary Fund's Board of Governors in Savannah, Georgia, U.S., 8 March 1946

John Maynard Keynes (1883–1946)

Η πραγματεία περί πιθανότητας

CHAPTER XXVI

THE APPLICATION OF PROBABILITY TO CONDUCT

1. GIVEN as our basis what knowledge we actually have, the probable, I have said, is that which it is rational for us to believe. This is not a definition. For it is not rational for us to believe that the probable is true; it is only rational to have a probable belief in it or to believe it in preference to alternative beliefs. To believe one thing *in preference* to another, as distinct from believing the first true or more probable and the second false or less probable, must have reference to action and must be a loose way of expressing the propriety of *acting* on one hypothesis rather than on another. We might put it, therefore, that the probable is the hypothesis on which it is rational for us to act. It is, however, not so simple as this, for the obvious reason that of two hypotheses it may be rational to act on the less probable if it leads to the greater good. We cannot say more at present than that the probability of a hypothesis is one of the things to be determined and taken account of before acting on it.

Ορθολογική θεωρία πιθανότητας
Probability and “Weight of
argument”

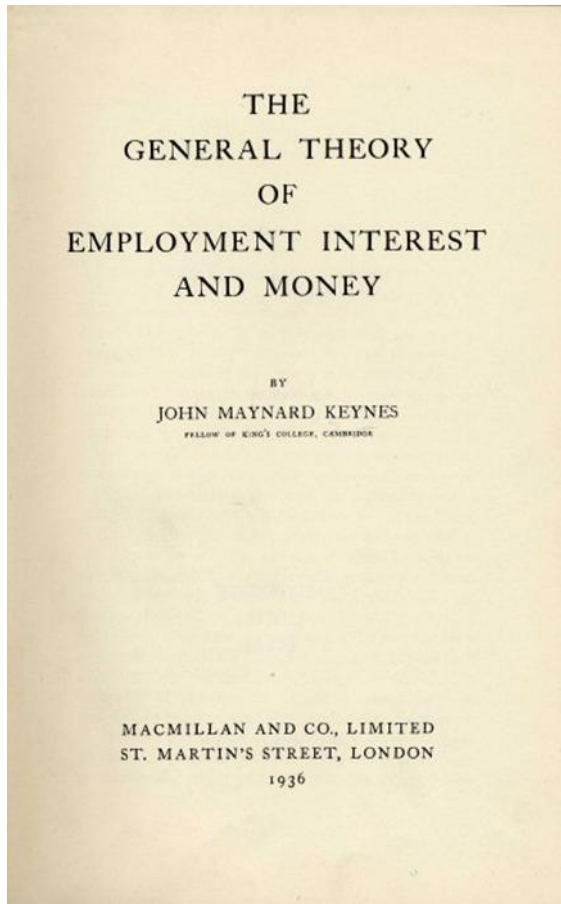
Αριθμητική τιμή πιθανότητας
3 είδη

1. Είναι δυνατόν να δώσουμε πιθανότητα μεταξύ 0 και 1.
2. Είναι δυνατόν να κατατάξουμε τα γεγονότα από το πιο απίθανο ως το πλέον πιθανό
3. Δεν είναι δυνατό να πούμε τίποτε.

Καταφεύγουμε σε συμβατικές συμπεριφορές και συντασσόμαστε με την πλειοψηφία (προσδοκίες)

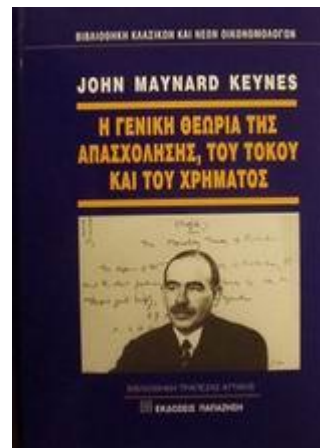

John Maynard Keynes (1883–1946)

Η αναλυτική δομή της Γενικής Θεωρίας στηρίζεται σε τρεις πυλώνες

1. Η έννοια της ενεργού ζήτησης
2. Ο μηχανισμός του πολλαπλασιαστή και
3. Η θεωρία του επιτοκίου.

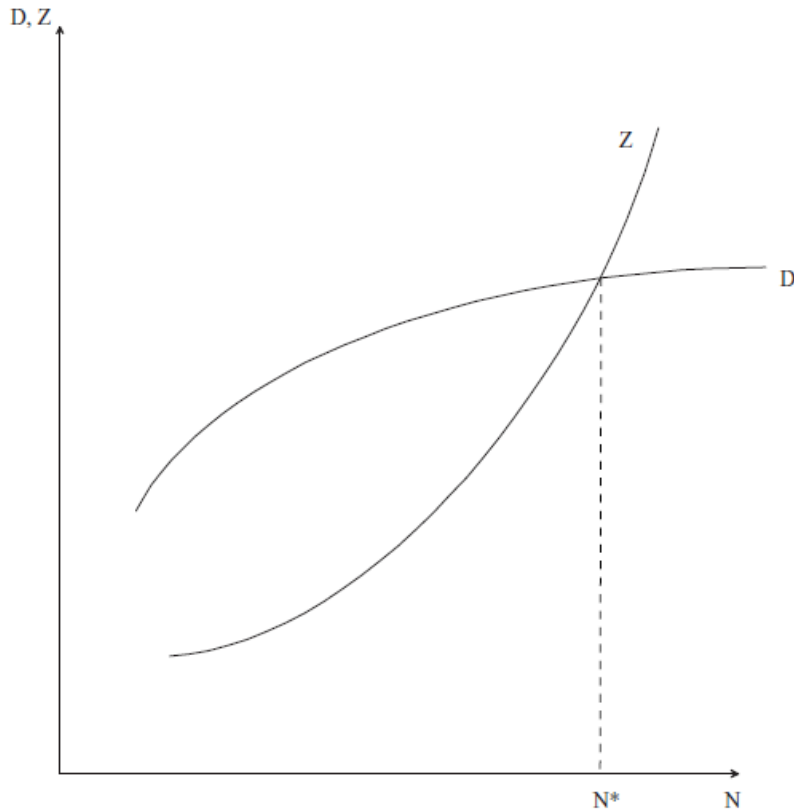

Η γενική θεωρία της απασχόλησης, του τόκου και του χρήματος
John Maynard Keynes
επιμέλεια: Μιχάλης Ψαλιδόπουλος,
μετάφραση: Θανάσης Αθανασίου,
Εκδόσεις Παπαζήση, 2001

John Maynard Keynes (1883–1946)

Η αρχή της ενεργού ζήτησης

Τομή δύο καμπυλών

1. Η συναθροιστική συνάρτηση προσφοράς
2. Η συναθροιστική συνάρτηση ζήτησης

Η συναθροιστική συνάρτηση προσφοράς συνδέει το N , τον αριθμό των απασχολούμενων εργατών [οριζόντιος άξονας] με τη μεταβλητή Z [κάθετος άξονας] που ορίζεται ως 'the aggregate supply price of the output from employing N men', ενώ η συναθροιστική συνάρτηση ζήτησης συνδέει το N με μια μεταβλητή D [επίσης κάθετος άξονας], που ορίζεται ως 'the proceeds which entrepreneurs expect to receive from the employment of N men'.

Δεν πρόκειται για συνηθισμένες καμπύλες προσφοράς και ζήτησης

John Maynard Keynes (1883–1946)

Με άλλα λόγια το Z δείχνει τα ελάχιστα αναμενόμενα έσοδα που είναι αναγκαία προκειμένου να πεισθούν οι επιχειρηματίες να απασχολήσουν N άτομα. Το συνολικό κόστος δεν είναι μόνο μισθοί, αλλά και κόστος υλικών, πάγια και αποσβέσεις καθώς και ένα ποσοστό κέρδους ικανό να κάνει τους επιχειρηματίες να συνεχίσουν τη δράση τους. Το D αντίθετα δείχνει πόσο προσδοκούν οι επιχειρηματίες να εισπράξουν απασχολώντας N άτομα. Και οι δύο καμπύλες εκφράζουν τις αποτιμήσεις των επιχειρηματιών όχι και των καταναλωτών.

Και οι δύο καμπύλες αυξάνουν με τον αριθμό των ατόμων. Αλλά η Z αυξάνεται πιο γρήγορα (έχει θετική δεύτερη παράγωγο) ενώ η D αυξάνεται πιο αργά (έχει αρνητική δεύτερη παράγωγο).

Σε ό,τι αφορά την ενεργό ζήτηση, αποτελείται από δύο συστατικά: κατανάλωση και επένδυση. Η κατανάλωση λόγω του «ψυχολογικού νόμου» αυξάνεται πιο αργά από το εισόδημα, ενώ η επένδυση εξαρτάται από τις μακροχρόνιες προσδοκίες των επενδυτών που μπορεί να θεωρηθούν ως δεδομένες από την πλευρά της ενεργού ζήτησης.

Σε ό,τι αφορά την προσφορά ήταν φυσικό για τον Μαρσαλιανό Keynes να θεωρήσει ότι όταν αυξάνει η απασχόληση – και βραχυχρόνια ο παραγωγικός εξοπλισμός παραμένει σταθερός – το οριακό κόστος αυξάνεται.

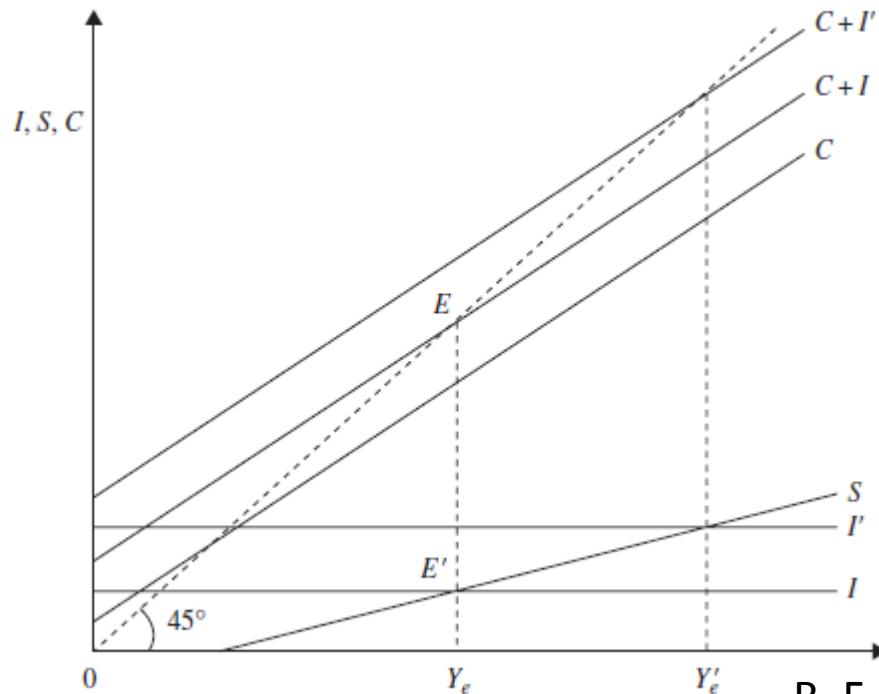
John Maynard Keynes (1883–1946)

Διάκριση μεταξύ κατανάλωσης και επένδυσης
Γίνονται από διαφορετικά οικονομικά υποκείμενα
Οι επενδύσεις είναι εκτός της κυκλικής ροής του εισοδήματος.
Λαμβάνονται από τους επιχειρηματίες με βάση τις προσδοκίες τους. Είναι αυτές που καθορίζουν το εισόδημα ισορροπίας. Το εισόδημα ισορροπίας πρέπει να είναι τέτοιο ώστε οι αποταμιεύσεις S να είναι ίσες με τις επενδύσεις I . Εφόσον $S=sY$ τότε $I=S=sY$ άρα $Y=I/s$. Ο πολλαπλασιαστής είναι το αντίστροφο της ροπής προς αποταμίευση.

John Maynard Keynes (1883–1946)

Πολλαπλασιαστής (Alvin Hansen, *A Guide to Keynes*, 1953)

$$C = C_0 + cY$$
$$Y = I + C = I + C_0 + cY$$

$$Y = (1/1-c)[C_0 + I]$$

$$\Delta Y = (1/1-c)\Delta I$$

Ρόλος Δημοσίων Δαπανών

R. F. Kahn, 1931. 'The relation of home investment to unemployment', *Economic Journal* 41: 173–98

John Maynard Keynes (1883–1946)

Ο πολλαπλασιαστής δεν εκφράζει απλά την μαθηματική σχέση μεταξύ του επιπέδου της επένδυσης [ή της μεταβολής της] και του επιπέδου του εισοδήματος [ή της μεταβολής του] αλλά τον ενεργητικό ρόλο των επενδύσεων και τον παθητικό ρόλο της κατανάλωσης.

Οι επιχειρηματίες έχουν προσδοκίες για την απόδοση των επενδύσεων και τις συνδέουν με το επίπεδο του επιτοκίου.

Marginal efficiency of capital schedule

John Maynard Keynes (1883–1946)

WHEN a man buys an investment or capital-asset, he purchases the right to the series of prospective returns, which he expects to obtain from selling its output, after deducting the running expenses of obtaining that output, during the life of the asset. This series of annuities $Q_1, Q_2, \dots Q_n$ it is convenient to call the *prospective yield* of the investment.

Over against the prospective yield of the investment we have the *supply price* of the capital-asset, meaning by this, not the market-price at which an asset of the type in question can actually be purchased in the market, but the price which would just induce a manufacturer newly to produce an additional unit of such assets, *i.e.* what is sometimes called its *replacement cost*. The relation between the prospective yield of a capital-asset and its supply price or replacement cost, *i.e.* the relation between the prospective yield of one more unit of that type of capital and the cost of producing that unit, furnishes us with the *marginal efficiency of capital* of that type.

More precisely, I define the *marginal efficiency of capital* as being equal to that rate of discount which would make the present value of the series of annuities given by the returns expected from the capital-asset during its life just equal to its supply price. This gives us the marginal efficiencies of particular types of capital-assets. The greatest of these marginal efficiencies can then be regarded as the marginal efficiency of capital in general.

The reader should note that the marginal efficiency of capital is here defined in terms of the *expectation* of yield and of the *current* supply price of the capital-asset. It depends on the rate of return expected to be obtainable on money if it were invested in a *newly* produced asset; not on the historical result of what an investment has yielded on its original cost if we look back on its record after its life is over.

John Maynard Keynes (1883–1946)

Θεωρία επιτοκίου

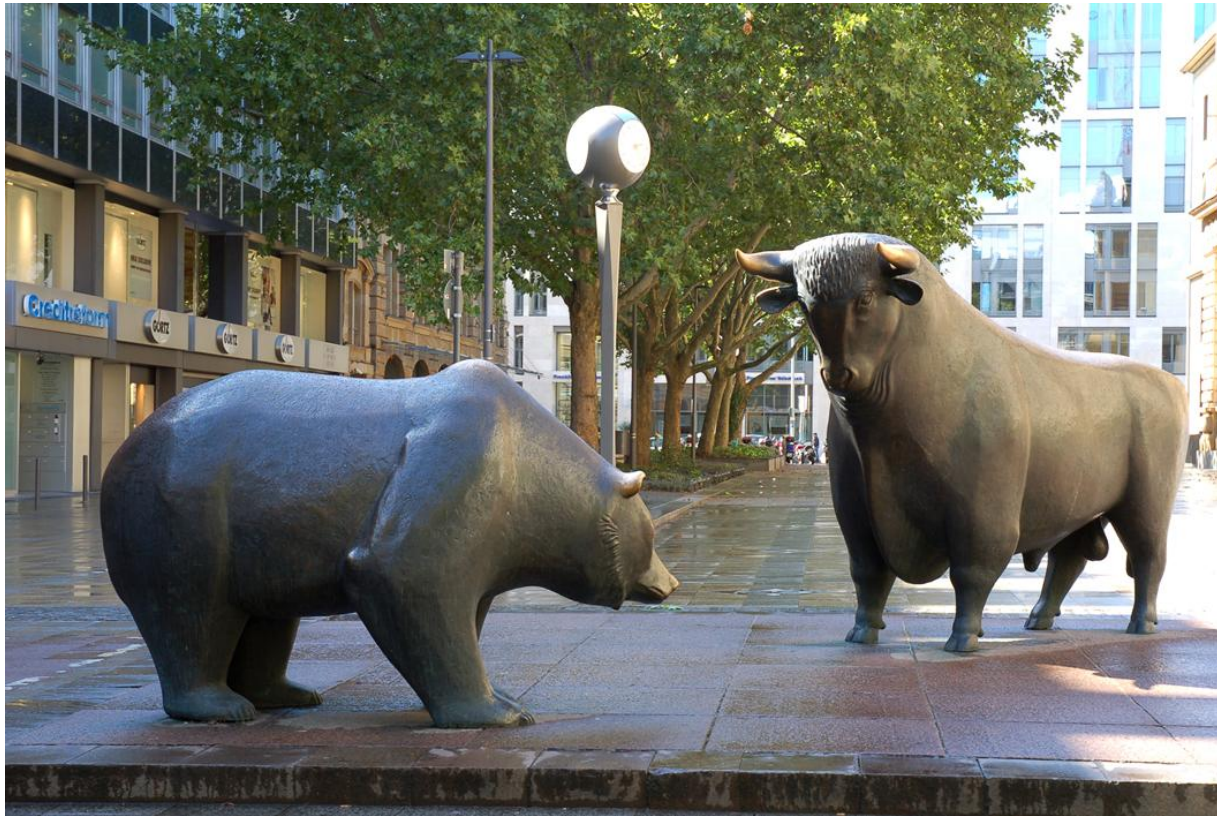
Κόστος ρευστότητας. Διαφορά μεταξύ ρευστού χρήματος και ομολόγων των οποίων η τιμή είναι αντιστρόφως ανάλογη του επιτοκίου.

Η ζήτηση για χρήμα εξαρτάται σε μικρό βαθμό από τις συναλλακτικές ανάγκες και το κίνητρο της πρόνοιας και σε μεγαλύτερο βαθμό από το κερδοσκοπικό κίνητρο. Δεν αφορά ροές: ανά πάσα στιγμή ανακατανέμονται τα αποθέματα ανάλογα με τη σχέση “bulls and bears”.

John Maynard Keynes (1883–1946)

Statues of the two symbolic beasts of finance, the bear and the bull, in front of the Frankfurt Stock Exchange.

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση διαθέσιμη [εδώ](#).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Νίκος Θεοχαράκης 2015. Νίκος Θεοχαράκης. «Ιστορία Οικονομικών Θεωριών. Μετά την εδραίωση της νεοκλασικής θεωρίας: Keynes, κ.α.». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://opencourses.uoa.gr/courses/ECON1>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

"Η δομή και οργάνωση της παρουσίασης, καθώς και το υπόλοιπο περιεχόμενο, αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία του συγγραφέα και του Πανεπιστημίου Αθηνών και διατίθενται με άδεια Creative Commons Αναφορά Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή Έκδοση 4.0 ή μεταγενέστερη.

Οι φωτογραφίες που περιέχονται στην παρουσίαση αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία τρίτων. Απαγορεύεται η αναπαραγωγή, αναδημοσίευση και διάθεσή τους στο κοινό με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς τη λήψη άδειας από τους δικαιούχους. "

